הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר טהרה

מעשה רקח על הלכות מקואות

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות מקואות

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-מקואות/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ד 5
הלכה ה 5
הלכה ח 6
הלכה יא 6
הלכה יב 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ח 6
הלכה ט 6
הלכה י 7
הלכה יב 7
הלכה יד 7
הלכה טז 7
הלכה יח 8
הלכה כ 8
הלכה כג 8
פרק ג 8
הלכה א 8
הלכה ד 8
הלכה ה 8
הלכה ז 9
הלכה טו 9
הלכה טז 9
הלכה יח 9
הלכה כב 9
הלכה כה 9
הלכה כו 10
פרק ד 10
הלכה ב 10
הלכה ד 10
הלכה ה 10
הלכה ו 10
הלכה ז 11
הלכה ט 11
פרק ה 11
הלכה א 11
הלכה ב 11
הלכה ד 11
הלכה ה 12
הלכה ו 12
הלכה ט 12
פרק ו 12
הלכה ב 12
הלכה ג 12
הלכה ד 13
הלכה ה 13
הלכה ו 13
הלכה ז 13
הלכה ח 13
הלכה י 13
הלכה יא 14
הלכה יד 14
פרק ז 14
הלכה ג 14
הלכה ד 14
הלכה ז 14
הלכה ט 14
הלכה י 14
הלכה יא 15

פרק ח 15
הלכה א 15
הלכה ב 15
הלכה ה 15
הלכה ו 15
הלכה ח 16
הלכה יא 16
הלכה יב 16
פרק ט 16
הלכה א 16
הלכה ב 16
הלכה ה 17
הלכה ו 17

פרק א

הלכה ב

וזה שנאמר בזב וכו'. וביאורו לקמן הל' י' והוא מהתורת כהנים:

הלכה ג

אפילו חיברו בקרקע ואפילו קבעו במסמר. קצת קשה דהכא משמע דקבעו במסמרין ובנאו בקרקע לא ביטלו מתורת כלי ולעיל בפ' כ"ו דהלכות כלים פסק דאם קבעו במסמרין ובנה עליו טהור הן אמת דהתם בראוי למדרס קאמר דעדיין לא נחתא ליה טומאה משא"כ הכא שכבר נטמא ובא לטהרו ע"י קביעות ובנין דלא מהני אלא דכפ"ז אם כבר נטמא במדרס אפילו קבעו במסמרין ובנין לא מהני כי הכא וקשה קצת דקי"ל מעשה מבטל מיד מעשה כמ"ש רבינו שם פ"א הל' י' ותו דמאי שנא מסדין ועשאו וילון דטהור כמ"ש פכ"ג הל' י' שם ויש ליישב דשאני כלי חרס דגזרת הכתוב היא דאין בו אלא שבירה ועיין מ"ש פ"ח דמעשה הקרבנות הל' י"ד:

הלכה ד

שאין מתטהר במקוה אלא הכלים האמורין בתורה. הרשב"א ז"ל בתשובה סימן תקמ"ז נשאל על כלי חרס המצופין באבר אם דינן ככלי חרס או ככלי מתכת עיי"ש ולדעת רבינו נראה פשוט שהרי לא הוזכרו בתורה והרי הם ככלי חרס שכתב דינן לעיל הל' ג':

הלכה ה

הזב אין לו טהרה וכו'. לקמן פ"ט הל' ח' ביאר רבינו פרטי דין זה וכאן דרך אגב ראיתי להמל"מ ז"ל שהביא שבשו"ת הגאונים סימן ר"ו כתוב נדה שטבלה בים לא עלתה לה טבילה מפני שהוא כמקוה שאינו מים חיים שבוש הוא ע"כ ותמיהני עליו איך ייחס שבוש להגאונים זלה"ה וממקום שבא הרי הרב ב"י יו"ד ריש סי' ר"א הביא שכן פי' רש"י פרק ב' דבכורות גבי אבוה דשמואל עביד לבנתיה מקואות לחד לישנא דזבה טעונה מים חיים והגם דשאר המפרשים דחו פי' זה מ"מ כיון שהם גאונים ופי' רש"י אף אי איהו גופיה לא ס"ל הכי לא יתכן לכתוב עליהם שהוא שבוש ח"ו והרואה יראה שעיקר הדין לא נפק"מ אלא מהתוספתא ואין לנו אלא משנה ולא גמרא בזה ואין ספק דהנך גאונים ופי' שהביא רש"י ז"ל יש להם ראיות מספיקות לדעתם ז"ל אלא דלפסק הלכה אחרי רבים כתיב:

הלכה ח

או ירדה להקר. כתב מרן ז"ל פשוט הוא דהוי כאילו אמר ואצ"ל אם ירדה להקר ע"כ ומ"מ עדיין יש לדקדק דלמאי אצטריך ליה לרבינו הך ואצ"ל כלל דהן אמת דבגמרא דחולין דף ל"א אמר רב פפא לר' נתן שנפלה מן הגשר לרבנן שירדה להקר וא"כ אפשר דלישנא דרבנן נקט אף דאפסיקה התם הלכתא כר"נ אלא דמ"מ קשה דרבינו סיים דלתרומה וקדשים אינה טהורה עד שתטבול בכוונה דמשמע דאף בטבלה להקר אינו מועיל לתרומה וקדשים ואמאי הרי טבלה ונתכוונה וי"ל דתרומה וקדשים אפילו נתכוונה לטבילה גמורה אינו מועיל עד שתתכוין לאותו דבר כמ"ש רבינו פי"ג דשאר אבות הטומאות הל' ב' עיי"ש:

הלכה יא

אשה אינה טובלת בנמל וכו'. מבואר הדבר דרבינו לא הוה גריס בפ' התינוקת דף ס"ז אע"ג דהשתא ליכא אימר ברדיוני נפל וכמ"ש התוס' שם ד"ה אשה לא תטבול בנמל וכו' וידוע דמרן ז"ל האריך לבאר דעת רבינו דס"ל דגזרת מרחצאות ליתא ועיין בשו"ת זרע אברהם ז"ל יו"ד סי' כ' דף פ"ז ע"ג שעמד בדברי מרן ז"ל הללו:

הלכה יב

דבר מדבריהם. צ"ל דבר מדברים ועיין במג"ע:

פרק ב

הלכה א

וגלד שחוץ למכה. בדפוס מגדל עוז כתוב וגלד שעל גבי המכה ונראה דגירסתינו עיקר שהרי לקמן הל' י"ד פסק דגלד שהעלתה המכה אינו חוצץ וכן בהל' כ':

ושאר כל הטיט כשהוא לח אינו חוצץ. הכי תנן פ"ט דמקואות אלא דקשיא לי מההיא דנדה דף ס"ז אמר שמואל בר יצחק אשה לא תטבול בנמל אע"ג דהשתא ליכא אימר ברדיוני נפל ופי' רש"י בנמל פורט"ו מקום שהספינות נקבעות שמעלות טיט וחוצץ ברדיוני נפל הטיט מעליה וכו' ע"כ והרי שם אינו אלא טיט לח ולמה הוא חוצץ אם לא שנאמר דאותו טיט הוא עב דהו"ל כטיט היון ששנינו שם דחוצץ:

הלכה ח

וכן מי שבלע וכו'. פרטי דיני טומאה בלועה ביארם רבינו פי"ד דהלכות כלים עיי"ש:

הלכה ט

ראשם מודבק. בדפוס מג"ע וראשן מודבק:

הלכה י

לא יטבול וכו'. כתב מרן ז"ל דאם טבל אינו חוצץ תוספתא פ"ח ע"כ והתוס' יו"ט ז"ל הביא תוספתא דמשמע מינה בהיפך ואולי גירסת מרן ז"ל אינה כן ובאמת דהוה מצי למידק דאם טבל אינו חוצץ מדלא כללה בהנך דרישא וכמ"ש הרב ז"ל:

הלכה יב

המפשלת בנה לאחוריה וכו'. דין זה הובא בדברי התוס' ז"ל בנדה דף ס"ז אלא דקשיא לי אמאי לא עלתה לה טבילה כיון דהוי מידי דרבנן דמדאורייתא בעינן רובו ומקפיד עליו כמ"ש לעיל ספ"א ותו דהוי ספק ספיקא (דהא) [דדלמא] הטיט לח ואינו חוצץ כמ"ש רבינו לעיל הל' א':

הלכה יד

ואלו שאין חוצצין וכו'. במשנה פרק ט' דמקואות קתני בהדייהו שרף הלח ורבינו השמיטו כאן נראה שהוא מפרשה דלאו בכל שרף קאמר אלא בשרף התות וכיוצא בה כמ"ש לעיל הל' ב' והכי עדיף טפי כי היכי דלא ליפלוג אתוספתא, אך מאי דקשיא לי מכשות של קטן שהעתיקה כאן לענין חציצה ולשון המשנה שם כשות של קטן לא טמא ולא מטמא ואין לזה עסק לענין חציצה וכמו שהעיד רבינו עצמו שם והתוס' יו"ט כתב שם דגירסא אחרת היתה לו לרבינו ותמהתי על מרן ז"ל איך לא העיר בזה:

הלכה טז

ואם אפשר לה לחוף וכו' ה"ז משובח. לכאורה הדברים מגומגמין חדא דנראה כסותר דברי עצמו דמזה משמע דמן הדין לא בעינן תכף לחפיפה טבילה ושוב כתב ובשעת הדחק או החולי וכו' דמשמע דבדליכא חולי או דוחק בעינן סמוך מן הדין ותו דבנדה דף ס"ח אמרו והלכתא אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דאפשר הא דלא אפשר ע"כ משמע דבדאפשר מן הדין צריכה לסמוך החפיפה לטבילה ואיך כתב רבינו דה"ז משובח דמשמע דאינו מן הדין וי"ל משום דלעיל מינה אפליגו רב הונא ורב חסדא ורב יימר אי אמרינן שכן ודרש מרימר הלכתא כר"ח וכדמתרץ רב יימר ואף דרבינו לא פסק כדרשת מרימר וכמ"ש מרן ז"ל מ"מ חש ליה דמדברי כולן יש ללמוד דמן הדין אינו מוכרח שתהא החפיפה סמוך אלא שאם עשתה כן ה"ז משובח גם ידוע דרבינו פסק כלישנא בתרא דרבא שם דף ס"ו ואמרינן התם דלישנא בתרא לא בעינן סמוך.

ובמה שלא התיר רבינו אלא מערב שבת למוצאי שבת בס' ידי אליהו ז"ל האריך בזה ורצה להבין בדברי רבינו דהוא הדין ביו"ט אחר השבת עיי"ש דאינו מוכרח כלל:

הלכה יח

ואפילו בחמי חמין. טעות סופר הוא וצ"ל בחמי חמה וכן כתוב בדפוס מגדל עוז וכן הגירסא בגמרא ופי' רש"י. ומ"ש בספרי רבינו

אבל הצוננין צ"ל הצוננים וכן הוא בדפוס מג"ע ומ"ש מרן בשם מהרי"ק ז"ל הוא בשורש קנ"ט:

הלכה כ

כגלד שע"ג המכה. לעיל הל' י"ד כתב רבינו דגלד שהעלת המכה אינו חוצץ ולכך נראה דיש להגיה כאן שחוץ למכה וכמ"ש מרן ז"ל ועיין מה שכתבתי בריש פרקין:

הלכה כג

מי שטבל וכו'. לאו דוקא באיש קאמר דהוא הדין והוא הטעם באשה וכמ"ש רבינו לעיל הל' י"ז:

פרק ג

הלכה א

ואלו חוצצין וכו'. בפירוש המשנה ביאר רבינו פרק ט' דמקואות דבקצת נוסחאות יש המור והוא המוסק ובקצת כתוב חומר והוא עפר דבק דומה לזפת ע"כ אלא שיש לדקדק דכאן בחיבורו כתוב המר ולקמיה העתיק המור והקומוס וכו' ואם שניהם שוין בפעולתן למה כאן כתב שחוצצין בכלים סתמא ולקמיה לא כתב דחוצץ אלא בפרטי כלים ולזה י"ל שהוא העתיק המשנה והתוספתא וכאן כתב דרך כלל ולקמיה דרך פרט ובמשנה קתני הזפת והמור בכלי זכוכית ורבינו השמיטו מפני שרצה לזווג דין המשנה עם התוספתא:

הלכה ד

היו הזפת או המר וכיוצא בהם על בגד תלמידי חכמים. כן משמעות לשון המשנה אמנם מהסוגיא דשבת דף קי"ד משמע דהוא הדין רבב ורבד ובפ"ה דהלכות דעות העתיק רבינו כתם או שמנונית ולכוונה זו כתב רבינו וכיוצא בהם וכתב הטעם משום הקפדה וכו':

הלכה ה

ושל ספסלי אילנות. לשון המשנה שם מפסלי אילנות ופי' הר"ש והרא"ש ז"ל מפסלי אילנות שנוטל הפיסולת וכו' וכ"כ בדפוס מגדל עוז:

הלכה ז

היה הטבח וכו' ה"ז ספק. אף דבבעיא דלא איפשיטא הו"ל לפסוק הדין להדיא אי מדאורייתא לחומרא ואי מדרבנן לקולא מ"מ מצינו לרבינו בכמה מקומות שכותב כן וכל אחד יחוש לעצמו:

הלכה טו

קלמרין וכו'. פי' בלעז קאלא"מרו שמשימין בתוכו הדיו וכדי שלא ישפך עוקמין את פיו מבפנים כמ"ש רבינו ושאר מפרשין ז"ל רפ"י דמקואות אלא דקצת קשה מאי שנא מצלוחית שפיה שוקע שכתב רבינו בסמוך שבנטייתה על צידה סגי והכא בעינן שיקבנה מצידה דוקא אם לא שנאמר דהקלמרין יש בו עקמומיות כמ"ש רבינו ולכך לא סגי בנטיתה על צידה ובהכי תתורץ קושיית התוס' ז"ל שהקשו דלמה לא יועיל בקלמרין שיטנו על צידו עיי"ש:

הלכה טז

בהמה שהיה השיר וכו'. אף דתכשיטי בהמה לאו בר קבולי טומאה נינהו כמ"ש רבינו פ"ח דכלים הל' ז' כבר תירצו בגמרא דהכא טעמא הואיל ואדם מושך בהם את הבהמה ושם הקשו והאיכא חציצה ותירץ רבי אמי בשריתכן ובמתניתא תנא במחוללין ורבינו לא ביאר זה דמפרש מחוללין דהיינו רפויין:

הלכה יח

היה בו מי חטאת. פי' שקדשם באפר כמ"ש בפירוש המשנה דאגב חשיבותייהו לא בטלי אלא ברובא:

הלכה כב

הקשרים שבפתחי החלוק. בדפוס מג"ע כתוב שבפתחי החבק ומ"ש בספרי רבינו **ושנץ של סנדל** כתוב שם שנצין:

הלכה כה

כל ידות הכלים וכו'. אף דבית הסתרים אין צריך שיבואו בהם המים כדילפינן מידיו לא שטף במים מה ידיו בגלוי אף כל שבגלוי לאפוקי בית הסתרים ודי להם שיהיו ראוין לביאת מים כמ"ש רבינו לעיל פ"א הל' י' והכא כשמטביל מקצת היד הויא חציצה דהרי אין ראוי לביאת מים במקום חיבורן אפ"ה שפיר דמי משום דבקפידה תלי רחמנא ובכלים לא קפדי אינשי וכ"כ [הרע"ב] ז"ל:

הלכה כו

אע"פ שפי הכלי צר ביותר. פי' שהכלי שהכלים בתוכו פיו צר ביותר וכמ"ש בפירוש המשנה וצ"ל שהוא עשוי פרקים דאל"כ איך יכנסו הכלים בתוכו כיון שפיו צר כל כך ועוד צ"ל שאין הפה שוקע לתוכו דאם הוא שוקע הרי נתבאר לעיל הל' י"ד שאינו טהור עד שיטנו על צדו:

פרק ד

הלכה ב

אע"פ שפיסול מים שאובין מדברי סופרים למדוהו בהיקש וכו'. אף דבהקש על הרוב הוא דבר תורה שהרי קי"ל אין משיבין על ההיקש ולפעמים אתי היקש ומפיק מק"ו מ"מ רבינו ס"ל דזה אינו אלא אסמכתא בעלמא ולעולם מדרבנן גמור הוא ועיין עוד לרבינו בפירוש המשנה פ"ב משנה ז' אך קשה קצת דכמה גזרות גזרו בזה כמ"ש לקמיה ואם הוא מדרבנן למה הוצרכו להחמיר כ"כ וגזרה לגזרה ויש ליישב ועיין להרב ב"י יו"ד סי' ר"א ועיין מ"ש לקמן פ"ה הל' ד':

הלכה ד

המניח כלים תחת הצינור וכו'. שקבעו ואח"כ חקקו קאמר וכמ"ש ז"ל בפירוש המשנה וכ"כ המפרשים ז"ל וכאן העתיק לשון המשנה וסמך על מ"ש לקמן פ"ו הל' ו' ועיין מ"ש מרן ז"ל בישוב דעת רבינו וגם בפירוש המשנה די"ח דברים פסק רבינו כר' מאיר להדיא שהרי מנה אוכלין וכלים בחדא כמסקנא דהתם ואף דבפ"ד דאיסורי ביאה פסק דחז"ל גזרו על הכותים בין זכרים בין נקבות שיהיו כזבים לכל דבריהם והך מיתוקמא מי"ח דבר לר' יוסי כדאיתא התם מ"מ אין כאן גמגום דהדין אמת לכו"ע:

הלכה ה

וכן המסדר את הקנקנים בתוך המקוה כדי לחסמן. הוצרך לבאר כדי לחסמן דאל"כ הו"ל כממלא שהרי נתכוון שיתמלאו ודומיא דמניח קנקנים בראש הגג דבעינן שהניחם כדי לנגבן וכמ"ש בדין הקודם:

הלכה ו

שאם היה במקוה פחות מארבעים סאה. בדפוס מגדל עוז מוסיף ונפלו לתוכן שלשה לוגין והשלימו לארבעים סאה הכל פסול. ונוסחתנו נראית שהרי מכמה משניות מוכח דלא בעינן שיהיו שלשה לוגין עיין בדברי רבינו לקמן פ"ה:

הלכה ז

מקוה שיש בו ארבעים סאה וכו'. על מ"ש מרן לתמיהת הרא"ש ז"ל על דברי רבינו היה נראה עוד שאם שאב בכד לא הוציא מהמים הכשרים משא"כ בנותן סאה ונוטל סאה שנתערבו המים שהוציא הסאה בהכרח הוא מוציא מהכשרים ולכך לא נכשיר אלא עד רובו וההיא דמקוה נמי הו"ל ע"י המשכה ולקמן פסק רבינו דשאובה שהמשיכוה כולה כשרה:

הלכה ט

הורו מקצת הגאונים וכו'. עיין לרבינו בפירוש המשנה שהפליג בדבר זה ומ"מ מדברי הרא"ש ז"ל שם נראה שתופס כדברי הגאונים ועיין עוד להרב ב"י יו"ד סי' ר"א וכבר מרן ז"ל ביאר דעת רבינו בטוב טעם ודעת עוד ראיתי בס' לחם חמודות דף ש"ח שכתב דרך אחר על דברי רבינו עי"ש:

פרק ה

הלכה א

כיון שנפלו ג' לוגין. בדפוס מגדל עוז כתוב כיון שנפלו ג' לוגין שאובין לתוך ארבעים סאה או לפחות מארבעים סאה נפסל הכל ונעשה שאוב ע"כ ולפי גירסא זו יש לגמגם בזה שפירש מרן ז"ל עיין עליו ועוד דברפ"י מבואר יוצא מדברי רבינו דביש בו ארבעים סאה תו לא מיפסל בג' לוגין וכן נראה ממ"ש לקמן הל' ד' ולכך נראה דנוסחתינו עיקר ע"פ פי' מרן ז"ל וכ"כ להדיא בפירוש המשנה פ"ב מ"ה:

הלכה ב

והסוחט כסותו והגביהה. פי' שבעוד שהוא מגביהה סחטה דכל עוד שהיא בתוך המים אין שייך בה סחיטה והו"ל כאילו כתב והמגביה כסותו וסחטה ולא דמי לכר וכסת שכתב לקמיה דמגביהם דרך שוליהם דהתם לא נשאבו המים כלל ולא עשה בהם שום מעשה:

הלכה ד

אם ידוע שנפל לתוכו וכו'. כתב מרן ז"ל בשם הרא"ש ז"ל דמשמע דדוקא בידוע אבל בספק פסול ע"כ ודבריו תמוהים חדא דגם מדברי רבינו משמע כן דמדכתב ואם לאו פסול משמעותו דאינו ידוע דהיינו ספק ועוד הקשה התוס' יו"ט ז"ל דאדרבה הרא"ש דקדק כן להוכיח דכולו שאוב הוי מדאורייתא כסברת רשב"ם בפרק מרובה ששם דקדק כן מדלא קתני אם ידוע שלא נפלו לתוכו מ' סאה עד שלא הגיעו לגומא וכו' ורבינו ס"ל

דכולו שאוב אינו אלא מדברי סופרים גמור כמ"ש לעיל פ"ד הל' ב' וכבר עמדתי על זה לענ"ד שם אמנם עכשיו נראה לומר דדעת רבינו דאף שהוא מד"ס מ"מ כיון דדרשוהו חז"ל בתורת כהנים בהיקשא אהני לן לפסוק בספיקו לחומרא כפי הענין שנראה לחז"ל ובזה יתיישבו ג"כ דברי מרן ז"ל. ועיי"ש בדברי הרא"ש ז"ל שהביא כמה ראיות למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה:

הלכה ה

שני מקואות וכו'. כתב מרן ז"ל שם רפ"ג ודלא כרבי יהושע אלא כר' יוסי וכחכמים ע"כ נראה דכתב כן מפני שבתוספתא שהביא הר"ש ז"ל מוכח דאתיא כרבי יהושע עיי"ש. ומ"ש בספרי רבינו

אבל מקוה בדפוס מגדל עוז כתוב שיש בו מ' סאה ועיין מ"ש בפ"ד הל' ו' ומתבאר עוד בדברי רבינו ספ"ו ובדברי מרן שם סוף ד"ה שתי בריכות וכו':

הלכה ו

בור שהוא מלא מים וכו'. עמ"ש מרן ז"ל דרבינו נראה שפוסק כרבנן דלית להו אפי' גוד אחית וכו' עיין להתוס' יו"ט ז"ל שהסביר דברי רבינו דאפילו גוד אסיק אית ליה ויש לחלק בין אדם לכלים עיי"ש. ומ"ש בספרי רבינו

כיצד מקוה בדפוס מגדל עוז כיצד נמחק:

הלכה ט

אלא פירות. טעות סופר הוא וצ"ל אלא פחות. ומ"ש בספרי רבינו

שהשלימו בדפוס מגדל עוז כתוב להשלימו:

פרק ו

הלכה ב

בין שהיו של מתכת או של חרס. אף דלענין שאר טומאות לא קפדינן בהכי דאף שאינו עשוי לקבלה מתטמא וכמ"ש רבינו פ"י וי"א דהלכות כלים מ"מ לענין מקוה בעינן שיהא עשוי לקבלה דמקוה מים כתיב:

הלכה ג

השוקת שבסלע וכו' אבל כלי שחיברו וכו'. לא ידעתי למה לא העתיק כלשון המשנה היתה כלי וחברה וכו' דקאי אשוקת גופה דהיינו שחקקה ולבסוף קבעה וכבר יישב מרן ז"ל דברי רבינו דמפרש המשנה כפשטה להההיא דפ"ק דיבמות דף ט"ו ודין עירוב מקואות הביאו רבינו לקמן פ"ח:

הלכה ד

ונקבו נקב ומטהרו. טעות סופר הוא וצ"ל המטהרו וכן הוא במג"ע וכן העתיק מרן ז"ל. ומ"ש בספרי רבינו
מן הסרדין כתוב שם מן הצדדין וכבר מרן ז"ל יישב כל דברי רבינו עיי"ש:

הלכה ה

אם היה לטבלה דופן וכו'. לא הוצרך לבאר בתנאי שהדופן יקיף מד' רוחותיו מפני שכבר הקדים בתחילת הפרק דכלי העשוי לקבלה פוסל את המקוה:

הלכה ו

והוא שקבעו אחר שחקק בו. בדפוס מגדל עוז כתוב ואפי' קבעו אחר שחקק בו ועיין מ"ש בפ"ד הל' ד':

הלכה ז

הספוג והדלי וכו'. מרן ז"ל הביא פי' הר"ש והרא"ש ז"ל ולא ביאר דעת רבינו כמאן נראה משום דדבר פשוט הוא שמפרש כפי' הרא"ש ז"ל שהרי סתם:

הלכה ח

השידה והתיבה וכו'. פ"ו דמקואות ועיין מ"ש מרן ז"ל לעיל ד"ה ומ"ש אח"כ וכו':

הלכה י

וככר של תרומה שנפל לשם נטמא במים וכו'. איני יודע לשער איך נטמאת זאת התרומה במים השאובין וכי מים שאובין הם טמאים מצד עצמן וחז"ל לא גזרו אלא לבא ראשו ורובו במים שאובין שיטמא את התרומה אם נגע בה וכמ"ש רבינו פ"ט דשאר אבות הטומאות אבל שהמים עצמן יטמאו את התרומה לא מצינו ואם כוונת רבינו כדברי רש"י ז"ל דאחר שטבל הטמא טימא את המים אין זה לענין ככר של תרומה והיותר קשה דהך דככר של תרומה מתניא התם במכות דף ד' באידך ברייתא אחבית של יין והטעם מפני שאין שום משקה מטהר במקוה אלא דע"י השקה בעלמא יתטהרו וכמ"ש רבינו פ"ב דטומאת אוכלין הל' כ"א וכ"ב והן הן דברי התוס' ז"ל שם דבמים לא יתכן דהא תנן מטבילין כלי ע"ג מימיו לטהרו ופסקו רבינו פ"ד דהלכות יו"ט הל' י"ז וגם המל"מ ז"ל הניח דברי רבינו בצ"ע, והיותר תמוה על מרן ז"ל שהביא הברייתא הראשונה ופי' רש"י ז"ל ולא נרגש מכל זה וגם דככר של תרומה לא איתנהי בהך ברייתא דמים:

הלכה יא

מים שאובין וכו'. אף שבכמה מקומות פסק רבינו דכל מים בין טמאים בין שאובין מתטהרים בהשקה מ"מ היינו דוקא שיגדילו ויעלו הטהורים על זולתן כמ"ש לקמן הל' י"ד ונערמו המים מכולן ונתערבו מלמעלה וכו' דהיינו עירוב גמור:

הלכה יד

ואין המים השאובים וכו'. מכאן ג"כ ראיה דמ"ש בדפוס מגדל עוז לעיל רפ"ה והל' ה' הוא טעות סופר וכ"כ מרן ז"ל להדיא לעיל ד"ה שתי בריכות וכו':

פרק ז

הלכה ג

וטיט הנדיק. בדפוס מג"ע וטיט הנרוק ברי"ש ופי' הטור יו"ד סי' ר"א טיט שראוי להריקו אמנם רש"י ז"ל בזבחים דף כ"ב פי' נדוק דק שראוי להריקו מכלי אל כלי:

הלכה ד

והשכר

. מרן ז"ל לא הזכיר מקומו והוא בפ"ג דעירובין דף כ"ט הביאו התוס' יו"ט ז"ל פ"ז א"ר זירא אמר שמואל שכר מערב בו ופוסל את המקוה בג' לוגין ופסקו רבינו פ"א דעירובין הל' י"א. ומ"ש בספרי רבינו

ג' לוגין מהן. בדפוס מג"ע מהן נמחק:

הלכה ז

מקוה שהדיח בו כלי זתים. כ"כ גם בדפוס מג"ע אמנם גירסתינו במשנה פ"ז סלי זתים:

הלכה ט

ואם היה במקוה מ' סאה וכו'. עיין מ"ש פ"ה הל' א' וה' ופ"ו הל' י"ד, ומ"ש **אפילו חבית של יין** עיין מ"ש בפ"ו הל' י':

הלכה י

ג' לוגין מים שאובים וכו'. אף דבחולין דף כ"ו תני לה ג' לוגין חסר קרטוב מ"מ במכות דף ד' מסיק כרב יוסף דלא תני חסר קרטוב וכן הוא סתם מתני' בפ"ז דמקואות וקצת תימה על מרן ז"ל שהזכיר מההיא דחולין דהתם חסר קרטוב וטפי הו"ל להזכיר ההיא דמכות כמבואר. וידוע דקרטוב הוא דינר וכמ"ש רבינו בפירוש המשנה:

הלכה יא
ג' לוגין חסר דינר וכו'. הא דלא תני ונפל לתוכן דינר יין כי רישא כבר כתבו ז"ל במכות דף ד' מפני שדרך היין לשנות מראה המים משא"כ החלב:

פרק ח

הלכה א
ומקום פרסות רגלי בהמה וכו'. פי' להטביל בו הכלים הטמאים וכ"כ רבינו:

הלכה ב
סדרי המערה. גירסת המשנה חורי המערה ובב"י יו"ד סי' ר"א הביא מחלוקת:

הלכה ה
שנסדק לשנים. בדפוס מגדל עוז לשתי וכן הוא במשנה וכן העתיק מרן ז"ל:

הלכה ו
ואפילו מדבריהם וכו'. טעות סופר הניכר הוא וצ"ל ואפילו מדברים שהם מברייתו של מים ודלא כרבן שמעון בן גמליאל שם במשנה אלא כת"ק אלא שיש להקשות דהא קי"ל כל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו ומרן ז"ל בפ"ט [דטומאת מת ה"ה] כתב דרבינו ס"ל דהוא הדין בברייתא הן אמת שמצאנו לאחד גדול מדבר שזה הדבר דוקא היכא דמסתבר טעמיה בש"ס ודעת רבינו לא אתבריר ועיין מ"ש לקמן הל' י"א:
וכל שעיקרו מן התורה וכו'. בלשון זה נתחבטו בו גאוני עולם דמשמע מדבריהם אינו כדין תורה
וספיקו להקל והכא דוקא הוא להחמיר מפני שעיקרו מן התורה והא מצינו לרבינו בהיפך ועוד בדברי מרן ז"ל פ"א דהלכות אישות גבי קידושין ומהרשד"ם ז"ל יו"ד סי' קל"א וכן הפר"ח יו"ד ז"ל סי' כ"ט וגם הוא הביא דברי הרשב"א והרשב"ץ שעמדו בזה. ואחרי דבריהם ז"ל אין להאריך זולת מה שנראה לענ"ד בכוונת רבינו דכיון שכל הספיקות אינן אלא מדבריהם דכל ספיקא רחמנא שריא מעתה הם אמרו דבדבר שהוא מפורש בתורה אזלינן בספיקו להחמיר ודבר שהוא הלכה למשה מסיני אף שהוא כשל תורה מ"מ כיון שאינו מפורש בפסוק נמסר הדבר לחכמים שפעמים הולכים בספיקו להקל ופעמים להחמיר דהם אמרו והם אמרו והן הן דברי רבינו כאן וספ"ט דטומאת מת ויתיישבו גם בזה דברי הרב המגיד ומרן ז"ל בפ"א דהל' אישות אף שלא ביארו דבר זה מ"מ כדי לכוין דברי רבינו ודבריהם הקדושים ניתן ליאמר וגם רוב הסוגיאות יתיישבו

בזה ועיין עוד בס' צרור החיים ז"ל שפלפל הרבה בענין זה והנראה לענ"ד כתבתי כדי שלא להניח דבריהם הנחמדים בסתירה וצ"ע והאמת יורה דרכו:

הלכה ח

ג' גומות וכו'. על מ"ש מרן ז"ל מהסוגיא דפ' אין דורשין דמחלוקתן בגוד אחית וכו' עיין מה שכתבתי לעיל פ"ה הל' ו' בשם התוס' יו"ט ז"ל:

הלכה יא

כל שתחילת ברייתו מן המים וכו'. ברייתא דרבן שמעון בן גמליאל בזבחים דף כ"ב אלא שיש לתמוה דלעיל הל' ו' פסק רבינו דכל שתחילת ברייתו מן המים אינו ממעט וסותר מ"ש כאן בפרק א' ששם פסק דלא כרשב"ג וכמ"ש שם וראיתי להרב ב"י יו"ד סי' ר"א ד"ה תנן פ"ו דמקואות וכו' תירץ דהך ברייתא דרשב"ג מודה בה ת"ק דמתני' ופסק כת"ק עיי"ש והתוס' יו"ט ז"ל חלק עליו ולא תירץ לדברי רבינו כלום אך לא נרגש דגם הב"י גופיה פסק לשני דינים אלו בשו"ע סעיף ל"ג ונ"ב ותמהתי על המפרשים ז"ל איך לא נתעוררו על זה:

ומטביל בעינו של דג. שם בזבחים ופירש"י שנימוק שומן עינו בחורו ע"כ וקצת קשה דמשמע דלטבול בתוך שומן עינו קאמר דאל"כ הו"ל למיכתב שנתרוקן העין ונתמלא מים כשירים וזו לא שמענו שיהא שומן הדג חשוב כמים אך ראיתי להלבוש ז"ל שם שכתב בפירוש דשומן עינו של דג חשוב כמים ומטביל בתוכו:

הלכה יב

ומעלה אותה דרך שוליה. וכן פסק לעיל פ"ה הל' ג' ועיין מ"ש שם ועמ"ש מרן ז"ל דברי הריב"ש ז"ל נראין הדברים וקרובים אל השכל:

פרק ט

הלכה א

אע"פ שהן שאובין. נראה שפירושו דאע"פ שנשאבו בידים דאל"כ הרי סתם בורות שחין ומערות אינן אלא מי גשמים כשרים ומ"מ מן הדין שכתב אח"כ במי תמצית נראין הדברים כפשוטן:

הלכה ב

ומטביל בהם את המים שנטמאו. הכי משמע בתוספתא שהביא הר"ש ז"ל פ"א והוא דבר חידוש דתהני השקה במקוה שאין בו ארבעים סאה:

הלכה ה

חוץ מן הזב הזכר וכו'. פשוט הוא משום דכתיב ביה במים חיים וכמ"ש רבינו לעיל פ"א הל' ה':

הלכה ו

שהמעיין אין למימיו שיעור וכו'. הר"ש והגהות הרא"ש ז"ל כתבו דאף דמעיין מטהר בכל שהוא מ"מ בעינן שהנטבל יעלה כל גופו במים מדכתיב את כל בשרו ורבינו לא ביאר הדבר ונראה דלא פליג ההא:

(ע"כ מה שנמצא כתוב מחלק שלישי וחבל על דאבדין ולא משתכחין.)